

सेन्ट थॉमस विद्यालय
अभ्यास पत्र कक्षा - सात , विषय - संस्कृत - 2018

खण्ड - क

प्रश्न १. अधोलिखित अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां संस्कृत भाषायां उत्तरत -
महात्मा गान्धी भारतस्य राष्ट्रपिता अस्ति | अस्य जन्म १९६९ वर्षे गुजरातप्रदेशस्य पोरबन्दर
नाम्नि नगरे अक्टूबर मासस्य द्वितारिकायाम् अभवत् | अस्य पिता श्री करमचन्द गान्धी माता
च पुतलीबाई आसीत् | अस्य बाल्यकालस्य नाम मोहनदास करमचन्द गान्धी आसीत् | अस्य
प्राथमिकी शिक्षा पोरबन्दरे एव अभवत् | सः उच्चशिक्षां प्राप्तुं आङ्ग्लदेशं अगच्छत् | तत्र सः
बैरिस्टर उपाधिं प्राप्य स्वदेशं प्रत्यागच्छत् |

प्रश्न १. भारतस्य राष्ट्रपिता कः अस्ति ?

प्रश्न २. महात्मागान्धिनः जन्म कुत्र अभवत् ?

प्रश्न ३. महात्मागान्धिनः पितुः नाम किं आसीत् ?

प्रश्न ४. महात्मागान्धिनः प्राथमिकी शिक्षा कुत्र अभवत् ?

प्रश्न ५. महात्मागान्धी उच्चशिक्षायै कुत्र अगच्छत् ?

खण्ड - ख

प्रश्न १. पत्र लेखन - मञ्जूषातः उचितपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

श्रीमन्तः प्रधानाचार्य महोदयः

सेन्ट थॉमस विद्यालयः

सहिबाबाद

दिनाङ्कः- ----/---/----

विषय : दिनत्रयस्य अवकाशार्थं पत्रं |

महोदयाः

----- प्रार्थये यत् अहं गतरात्रो ----- आक्रान्तः अस्मि | अद्यापि -----

अस्ति | अस्मात् ----- विद्यालयं ----- असमर्थः अस्मि ----- अवकाशं

दत्त्वा ----- कुर्वन्तु | ----- |

----- शिष्यः

मयन्कः

मञ्जूषा : आगन्तुं, दिनत्रयस्य, कारणात्, शीतज्वरेण, तीव्रज्वरः, सादरं, धन्यवादः, अनुगृहीतं,

माम्, भवतः

प्रश्न २. चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषातः उचित पदानि चित्वा संस्कृते पञ्च वाक्यानि लिखत -

मञ्जूषा - एषा, स्वच्छं, बालाः, जनाः, नौकायां, जलं, नदी, तरन्ति, विहरन्ति, बकाः, अस्ति |

(कृपया चित्र के लिए पाठ्य पुस्तक देखें)

खण्ड - ग

प्रश्न १. यथानिर्दिष्ट रूपाणि लिखत -

१. शब्द रूप - नदी शब्दस्य रूप चतुर्थी विभक्ति त्रीषु वचनेषु पञ्चमी विभक्ते एकवचने द्विवचने
च लिखत |

२. धातु रूप - वद् धातोः रूपं लङ् लकारे प्रथम पुरुषे त्रीषु वचनेषु मध्यमपुरुषे एकवचने द्विवचने
च लिखत |

३. संख्या संस्कृते लिखत - 15, 25, 37, 48

४. अव्ययस्य अर्थ लिखत - अद्य, उच्चैः, ह्यः, श्वः

५. टाप् स्त्री प्रत्ययस्य प्रयोगं कुरुत - प्रिय, कान्त, अश्व, कृश
६. पर्याय पदं लिखत - सिंहः, शत्रुः, पृथ्वी, नारी
७. विपर्यय पदं लिखत - कीर्तिः, क्रयः, सुगन्धः, अन्तम्
खण्ड - घ

प्रश्न२. एक पदेन उत्तरत -

१. गजस्य मार्गे कस्य विपणिः आसीत् ?
२. परम् ज्ञानं कः अस्ति ?

प्रश्न२. विस्तृत उत्तरत -

१. श्रोतस्य हस्तस्य च भूषणं किं अस्ति ?
२. मातुः आज्ञया ध्रुवः किं अकरोत् ?

प्रश्न३.. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा उत्तराणि लिखत -

यदा बालकस्य जनकः प्रत्यागच्छत्, तदा सः मलिनानि विकृतानि च फलानि अपश्यत्। सः स्व पुत्रं अपृच्छत् - “ अरे ! इमानि फलानि कथं मलिनानि विकृतानि च सन्ति ?” तदा सः तस्मै यथाभूतं सर्वं वृत्तान्तं अकथयत् । वृत्तान्तं श्रुत्वा जनकोऽपि विहस्य अवदत् - “ गजः समुचितमेवाकरोत्, शठे शाठ्यं समाचरेत् ।”

१. अनुच्छेदस्य किं शिक्षा अस्ति ?
२. संधि विच्छेदं कुरुत -
प्रत्यागच्छत्, श्रुत्वा, जनकोऽपि, समुचितमेवाकरोत्
३. विभक्ति वचनं च लिखत -
बालकस्य, स्वपुत्रं, फलानि, जनकः

प्रश्न४. शब्दानां अर्थं लिखत -

कुत्रचिद्, रत्नसंज्ञा, धृतिः, भज, श्लाघ्यः, पाटलं

प्रश्न५. प्रश्न निर्माणं कुरुत - (का, कानि, केषु, कस्याः)

१. पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि सन्ति ।
२. उत्तानपादस्य प्रथमपत्नी सुनीतिः आसीत् ।
३. मूढैः पाषाणखण्डेषु रत्न संज्ञा विधीयते ।
४. मातुः आज्ञया ध्रुवः वनं अगच्छत् ।

प्रश्न६. संधि विच्छेदं कुरुत -

किमापि, धृतिर्बलं, नोपावेशयत्, कश्चिच्च,

प्रश्न७. वचन परिवर्तनं कुरुत -

१. बालकः (प्रथमा बहुवचन)
२. नृपस्य (षष्ठी बहुवचन)

३. नयतु (प्रथम पुरुष बहुवचन)

४. भवानि (उत्तम पुरुष बहुवचन)

८. मेलनं कुरुत -

१. अभिज्ञानशाकुन्तलं विष्णुशर्मा

२. रामचरितमानसं कालिदासः

३. रामायणम् तुलसीदासः

४. पञ्चतन्त्रं वाल्मीकिः

५. महाभारतं पाणिनिः

६. कामायनी शेक्स्पीयरः

७. जूलियससीजरः व्यासः

८. अष्टाध्यायी जयशङ्करप्रसादः

९. समानार्थक शब्द मेलनं कुरुत -

१. विद्वान् मूर्खः

२. पुष्पेषु प्रशस्तं

३. मूढः सुमनेषु

४. क्षाघ्यं पण्डितः

५. वने आनन्दितः

६. गजः नित्यं

७. प्रतिदिनम् हस्ती

८. प्रसन्नः कानने

१०. विभक्ति वचनं लिखत -

तस्मै, विवाहात्, स्वकक्षे, तपोबलेन